

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija

Raziskava za projekt Enjoy tour
**Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi
zgodovino**

Idrija, 2014

Projekt je sofinanciran v okviru Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.

Progetto finanziato nell'ambito del Programma per la Cooperazione Transfrontaliera Italia-Slovenia 2007-2013, dal Fondo europeo di sviluppo regionale e dai fondi nazionali.



REPUBLIKA SLOVENIJA
SLUŽBA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA RAZVOJ
IN EVROPSKO KOHEZIJSKO POLITIKO



Ministero dell'Economia
e delle Finanze



2007-2013
cooperazione territoriale europea
programma per la cooperazione
transfrontaliera
Italia-Slovenia
evropsko teritorialno sodelovanje
program čezmejnega sodelovanja
Slovenija-Italija



Investiamo nel
vostro futuro!
Naložba v vašo
prihodnost!
www.ita-slo.eu
Progetto cofinanziato dal Fondo europeo di
sviluppo regionale
Projekt sofinancira Evropski sklad
za regionalni razvoj

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.

Kazalo vsebine:

	str.
Uvod.....	4
Zgodovina čebelarstva na Slovenskem	5
Zgodovina čebelarstva na Idrijsko-Cerkljanskem.....	6
Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem med obema vojnama.....	8
Zgodba Jožefa Grošlja – »Ta medeni Jože«.....	9
Povezovanje čebelarjev na Idrijskem skozi stoletja	10
Povezovanje čebelarjev na Cerkljanskem skozi stoletja	19
Objave in dopisi idrijskih in cerkljanskih čebelarjev	25
Fotografije, ki prikazujejo čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem v preteklosti in danes	28
Fotografije starih čebeljakov, panjev, opreme in panjskih končnic iz Idrijsko-Cerkljanske, ki jih hrani Slovenski etnografski muzej	33
Viri	46

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.

Kazalo slik:

str.

Slika 1: Na sliki levo je Giovanni Antonio Scopoli, zdravnik, ki je služboval v Idriji in bil avtor knjige, v kateri je prvi opisal našo čebelo - <i>apis melliferica</i> . Na sliki desno je Frančišek Lampe, prvi predsednik Slovenskega čebelarskega društva, doma iz Zadloga pri Črnem Vrhu nad Idrijo.	6
Slika 2: Osebni dokument Jožefa Grošlja (osebni arhiv Teodor Likar)	9
Slika 3: Dopis Jožefa Grošlja v Slovenskem čebelarju (Slovenski čebelar 1909, št. 10)	10
Slika 4: Objava poročila opazovalne postaje v Ljubevču (Slovenski čebelar, 1908, št. 10)	12
Slika 5: Oglas Ivana Rupnika v reviji Slovenski čebelar I. 1981, št. 9	13
Slika 6: Fotografija Ivana Rupnika pri delu (osebni arhiv Jure Lapajne)	13
Slika 7: Obvestilo o ustanovitvi čebelarske družine Idrija v reviji Slovenski čebelar I. 1981, št. 3	14
Slika 8: Obvestilo prevoznikom čebel v reviji Slovenski čebelar (1991: 6)	15
Slika 9: Proslava ob razvitju društvenega prapora leta 2000 (foto: Čebelarsko društvo Idrija)	15
Slika 10: Meščanski čebelnjak po obnovi leta 2014 (foto: Martin Kolenc)	16
Slika 11: Zemeljevid Občine Idrija z označenimi čebelnjaki, ki je nastal ob popisu vseh čebelarstev po letu 1980 (foto: arhiv Čebelarskega društva Idrija)	17
Slika 12: Člani Čebelarskega društva Idrija na izletu v Ormožu leta 2008	18
Slika 13: Eden redkih sodobnih čebelnjakov na Idrijsko-Cerkljanskem, ki ga krasijo poslikane panjske končnice v lasti Jožeta Lazarja iz Zavratca (foto: Jože Lazar)	18
Slika 14: Dopisnica, ki jo je Jan Strgar poslal Francu Obidu	20
Slika 15: Valentin Tušar »Gabrčev Tine« iz Planine pri Cerknem. Odšel je s trebuhom za kruhom čez lužo in s seboj odnesel tudi ljubezen do čebel. Na fotografiji, ki je nastala okoli leta 1915, je Tine pred svojim čebelnjakom v Ameriki	20
Slika 16: Razvitje prapora ob 11. letnici delovanja Čebelarskega društva Cerkno (foto: Darjo Tavčar)	21
Slika 17: Člani čebelarskega društva Cerkno ob proslavi ob razvitju prapora leta 2007 (foto: arhiv ČD Cerkno)	22
Slika 18: Čebelnjak Blaža Tavčarja (foto: Jože Bizjak)	23
Slika 19: Marijan Lapanja ob stojišču nakladnih panjev v Orehovi grapi	24
Slika 20: Drago Kuralt ob svojem čebelnjaku v Bazovici v Dolenjih Novakih	24

Uvod

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.

Čebele so za človeka že od nekdaj zelo pomembne. S svojim delom vplivajo na ravnovesje v naravi, omogočajo obstoj rastlinskih in živalskih vrst ter človeka. Včasih skoraj ni bilo slovenske kmetije, na kateri ne bi imeli čebel. Med je bil, poleg sadja, skozi človeško zgodovino življenjsko pomembna sladka hrana, ki je nadomeščala sladkor. Nepogrešljiv je bil pri zdravljenju najrazličnejših boleznih in oskrbovanju ran. Vosek je bil edina surovina za izdelavo sveč, ki so se uporabljale predvsem za razsvetljavo prostorov, pa tudi v druge namene. Svečarji in lectarji so odkupovali med in satje pri vaških čebelarjih ter svoje priljubljene izdelke - lect - prodajali na raznih sejmih.

Čebela je v slovenskem izročilu že od nekdaj simbol pridnosti in vztrajnosti. K bogati čebelarski tradiciji na Slovenskem je odločilno prispevala kranjska čebela (*Apis mellifera carnica*), ki je zaradi svojih odlik postala druga najpomembnejša pasma čebel na svetu. Odlikujejo jo pridnost, skromnost, potrebuje majhno zalogo hrane, da prezimi, čas njenega razvoja pa je izredno kratek. Zaradi vseh svojih odlik je uspela preživeti hude čase ter je med čebelarji doma in po svetu še vedno izjemno cenjena.

Na Slovenskem ima čebelarstvo bogato tradicijo, ki se že več stoletij prenaša iz roda v rod. Prelomnico v razvoju slovenskega čebelarstva je začrtalo Slovensko osrednje čebelarsko društvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko, s sedežem v Ljubljani, ki je začelo izdajati glasilo Slovenski čebelar že leta 1898 in to izhaja neprekinjeno še danes. Slovenski čebelar je pripomogel k hitrejšemu razvoju čebelarstva na Slovenskem. Po vseh večjih krajih v Sloveniji so pričeli nadobudni čebelarji ustanavljati čebelarske podružnice, ki so s shodi in predavanji širile čebelarsko znanje in kulturo med slovenskimi čebelarji. Tako kot drugje na Slovenskem so tudi Idrijsko-Cerkljanski čebelarji začutili željo po medsebojnem povezovanju. Že leta 1908 so sodelovali pri ustanovitvi podružnice za Idrijski okraj in podružnice Grahovo ob Bači. Od takrat dalje podatki pričajo, da se čebelarji na našem področju z nekaj prekinitvami aktivno povezujejo še danes.

Zgodovina čebelarstva na Slovenskem

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.

Stari zapisi pričajo, da je bilo čebelarstvo na Slovenskem od vedno prisotno. Primitivno čebelarjenje z gojenjem čebeljih rojev v izdolbenih gozdnih drevesih so že v 6. stoletju poznali priseljeni Slovani. Priložnostne plenilce čebeljih gnezd je krčenje gozdov za pridobivanje obdelovalnih površin prisililo v izdelavo primitivnih panjev - drevesnih dupel, ki so jih prestavili v bližini doma. Dupla so počasi zamenjali panji, ki so bili zbiti iz desk. Tako je prišlo do razvoja kranjiča, s katerim so čebelarji na Slovenskem čebelarili vse do prve svetovne vojne. Majhni panji so bili odlični za pridobivanje novih rojev, kar je spodbudilo trgovino s čebelami, ki pa je zamrla po drugi svetovni vojni. Prav na teh panjih so se začele pojavljati poslikane panjske končnice, katerih začetki segajo v 18. stoletje. Najbolj pogosti motivi na panjskih končnicah so bili prizori nabožne narave, ljudski običaji ter šaljive in zbadljive vsebine. Najstarejša poznana poslikana končnica nosi letnico 1758. V 19. stoletju so se pojavili panji s premičnim satjem, ki so omogočali večji pregled nad stanjem čebeljih družin v panju. Anton Žnideršič iz Ilirske Bistrice je oblikoval Alberti-Žnideršičev panj, na kratko AŽ panj, ki je med slovenskimi čebelarji izjemno cenjen še danes.

V preteklosti znanje čebelarjev in panji niso omogočali velikega pridelka. Nekaj medu so čebele potrebovale za svoje preživetje in prezimovanje. K razvoju in razširitvi čebelarstva je zelo pripomoglo sejanje ajde od sredine 15. stoletja naprej, na kateri so čebele nabrale bogato jesensko pašo, v veliko veselje čebelarjev. V 18. stoletju so izobraženci na področju čebelarstva naredili ogromen napredek, močno je narasla priljubljenost čebelarstva med kmečkim prebivalstvom in poklicnimi čebelarji.

Prve zapise o slovenskem čebelarstvu najdemo v Slavi vojvodine Kranjske Janeza Vajkarda Valvasorja iz leta 1689. Valvasor v svojem delu govori o razširjenosti čebelarstva in uporabi medicine na Slovenskem. V 18. stoletju je Giovanni Antonio Scopoli, ki je služboval v Idriji, v knjigi *Entomologia carniolica* prvi javno objavil, da se čebelja matica oplodi s troti. Njegov spis *Dissertatio de apibus* (Razprava o čebelah), ki je izšel leta 1770, opisuje čebelarjenje na Kranjskem v tistem času. V srednjem veku in času Marije Terezije so čebelarji dajali davek v medu in vosku, ki so ga uporabljali za izdelavo sveč. Marija Terezija je bila zelo naklonjena čebelarstvu, zato je izdala ukaz o ustanovitvi čebelarske šole na Dunaju, kjer se je kot prvi učitelj čebelarstva uveljavil Anton Janša. Njegovi pomembni deli »Razprava o rojenju čebel (1771)« ter »Popolni nauk o čebelarstvu (1775)« sta segali v sam strokovni vrh tistega obdobja. Peter Pavel Glavar in Janez Goličnik sta kasneje prevedla Janševi deli v slovenski jezik, kar je dodatno pripomoglo k izobraženosti čebelarjev tistega časa. V drugi polovici 19. stoletja so se začeli pojavljati prvi čebelarski časopisi in revije s poučnimi vsebinami. Revija Slovenski čebelar je prvič izšla leta 1898. To osrednje glasilo slovenskih čebelarjev neprekinjeno izhaja še danes. V 20. stoletju so se čebelarstvu zapisali Fran Lakmayer, ki je spisal Umnega čebelarja, Anton Žnideršič, ki je prvi uvedel opazovalno postajo in je avtor AŽ panja, Josip Verbič, ki je napisal knjigo o vzreji matic, ter številni drugi, ki so pomembno vplivali na razvoj čebelarstva, te tradicionalne kmetijske dejavnosti v Sloveniji.

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.



Slika 1: Na sliki levo je Giovanni Antonio Scopoli, zdravnik, ki je služboval v Idriji in bil avtor knjige, v kateri je prvi opisal našo čebelo - *apis mellifera*. Na sliki desno je Francišek Lampe, prvi predsednik Slovenskega čebelarskega društva, doma iz Zadloga pri Črnem Vrhu nad Idrijo.

Zgodovina čebelarstva na Idrijsko-Cerkljanskem

Čebelarjenje je ljudem na Idrijsko-Cerkljanskem od nekdaj pomenilo dodatno dejavnost na kmetijah in s tem dodaten vir zaslužka. Mestnemu prebivalstvu in rudarjem pa je čebelarjenje predstavljalo predvsem sprostitev od vsakodnevnega napornega delavnika. Večina čebelarjev je v svojih panjih skrbela za avtohtono kranjsko čebelo, ki so ji na Idrijskem pravili čbila, muha ali čabila, na Cerkljanskem pa čwila. Čebelarstvo je imelo velik pomen, saj so s pomočjo čebel pridobili vosek za osvetljevanje prostorov v cerkvah, v hišah pa so sveče gorele le ob nedeljah in praznikih. Ostale dni v letu so uporabljali trske ali loj, kasneje karbid in petrolej. Med je služil kot sladilo in zdravilo. Nekateri večji čebelarji so prodajali čebelje roje, ki so dosegali visoke cene. Čebelnjak je bil najpogosteje izdelan iz lesa, za streho so uporabljali slamo. Do začetka prve svetovne vojne so na Idrijsko-Cerkljanskem čebelarili izključno s panji kranjiči. Jeseni so panje stekali in ocenili količino nabranega medu. Čez zimo so ohranili tretjino panjev, tistih srednje teže, za katere so ocenili, da so v njih čebelje družine dovolj močne in imajo zadosti hrane za preživetje zime do prve spomladanske paše. Lažje in težje panje so zadimili z drevesnimi gobami in s tem pregnali čebele. Največkrat pa so čebele v kranjičih preprosto pomorili z žveplenim dimom. Na Cerkljanskem se je temu pravilo, da čebele »derejo«. Panje so razdrli in iz njih izrezali medeno satje. Med so s stiskanjem satovja odcedili. V kepo oblikovano satje pa so kasneje pretopili v vosek. Čebelarjeva pomlad se je pričela v pričakovanju novih rojev, saj je bilo potrebno do jeseni nadomestiti vse družine, ki so jih v prejšnji jeseni uničili v korist pridelave medu in voska. Po prvi svetovni vojni so panje kranjiče zamenjali dvoetažni AŽ panji na devet satov, kasneje tudi na deset satov, kakršne čebelarji uporabljajo še danes.

Kot drugod po Sloveniji so se tudi idrijski in cerkljanski čebelarji začeli po letu 1900 povezovati v društva. Takratno vodstvo kmetijske družbe v Ljubljani se je glede na slab položaj in neizobraženost čebelarjev na Slovenskem trudilo izboljšati stanje v čebelarstvu, ki

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.

je včasih za Kranjsko predstavljalo pomemben vir dohodka. 8. 11. 1897 je bil v Ljubljani sklican prvi čebelarški shod, na katerem se je ustanovilo Slovensko čebelarstvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko s sedežem v Ljubljani. Na tem shodu so se določile društvene dejavnosti, ki so bile pospeševanje, izboljšanje in razširjanje čebelarstva po vseh slovenskih deželah. Določila se je društvena članarina, ki je znašala 1 goldinar na leto, in izdajanje mesečnega društvenega strokovnega lista - Slovenski čebelar, ki so ga prejeli vsi člani društva. Na prvem občnem zboru 24. 1. 1898 so izvolili prvo predsedstvo društva, v katerega je bil za predsednika izvoljen naš rojak, dr. Frančišek Lampe, župnik iz Zadloga pri Črnem Vrhu nad Idrijo, podpredsednik Gustav Pirc, Rado Germovnik za tajnika in blagajnika, čebelarja Petra Pavlina in Frančiška Rojino. Sprva je društvo štelo 380 članov, a se je njihovo število hitro povečevalo. Istega leta so v društvu doživeli šok, saj je blagajnik društva Rado Germovnik porabil skoraj vse društveno premoženje za svoje namene in nato pobegnil. Že tako ranjeno društvo je leta 1900 prizadela smrt predsednik društva dr. Frančiška Lampeta, ki je pri 42. letih izgubil boj z boleznijo. Vztrajni čebelarji niso klonili pod težo vseh težav in so v naslednjih letih v svoje vrste sprejemali aktivne čebelarje, ki so ustanavljali čebelarske podružnice po celotni deželi. Tako sta bili leta 1908 ustanovljeni podružnica za Idrijski okraj, ki je spadala pod Kranjsko podružnico, in podružnica Grahovo ob Bači, ki je bilo prvo čebelarstvo na Primorskem, vanj pa so bili včlanjeni tudi cerkljanski čebelarji. Tradicija čebelarskih društev na Idrijsko-Cerkljanskem se je z nekaj prekinitvami obdržala vse do danes, ko se čebelarji še vedno aktivno povezujejo in vključujejo v aktualna dogajanja.

Za razvoj čebelarstva na tem območju so bile zelo pomembne ugodne pašne razmere za zgodnji spomladanski razvoj. Že v 16. stoletju so ravnice v dolini reke Idrijce prekrivala polja ajde, na številnih pobočjih je rasla spomladanska resa, ki je dajala dolgoletno spomladansko pašo, ob strugah rek pa je cvetela lipa. Kasnejšo pašo so zagotavljali travniki, sadovnjaki in gozdovi. Na spomladansko pašo so okoliški čebelarji, predvsem iz Gorenjske in Goriške, čebele nosili v koših, vozili na vozovih in kasneje z avtomobili, s tovornjaki in traktorji. Idrijska kotlina je bila v preteklosti zaradi velike onesnaženosti vseh sestavin okolja z živim srebrom manj primerna za čebelarstvo. Onesnaženost se je kazala tudi v zdravju čebel, kar je čebelarje prisililo, da so svoje čebelnjake postavljali na manj izpostavljena območja v mestu ali na višje ležeče planote, kjer so bili pogoji za pašo boljši in je bil vpliv rudarjenja manj izrazit. Največ čebelnjakov je stalo na območju Čekovnika, Idrijske Bele in na širšem območju Črnega Vrha, ki so bila zanimiva tudi drugim čebelarjem za pašo čebel. Z industrializacijo in opuščanjem kmetijstva so se začele površine, kjer je v preteklosti rasla resa, zaraščati z raznim grmovjem, počasi so začeli odmirati stari sadovnjaki, travniške paše pa je bilo zaradi zgodnje košnje vse manj. Skromna paša in želja po sortnem medu je čebelarje spodbudila, da so pričeli čebele voziti v Vipavsko dolino na akacijevu pašo, na Notranjsko in v višinske predele Cerkljanske na pašo hoje. V 90. letih prejšnjega stoletja je čebelarje nekoliko prizadela nizka cena medu zaradi uvoza velikih količin tujega, pogosto manj kvalitetnega medu. Danes Idrijsko-Cerkljanski čebelarji pridelujejo predvsem gozdni, cvetlični in lipov med, nekateri med njimi tudi cvetni prah in propolis. Pridelava medu med leti variira glede na vremenske razmere in število čebeljih družin. Da so med in ostali čebelji pridelki in izdelki Idrijsko-Cerkljanskih čebelarjev res kvalitetni, dokazujejo številna priznanja in nagrade, ki jih čebelarji prejemaajo na tekmovanjih in ocenjevanjih medu. Za kvaliteto medu in drugih izdelkov iz medu skrbijo z dobro čebelarsko prakso in s številnimi izobraževanji. Večina čebelarjev svoje pridelke porabi za lastno uporabo, proda na domu ali

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.

na tržnicah v Idriji in Cerknem. Nekateri čebelarji, ki pridelajo večje količine medu, pa imajo z večjimi trgovci največkrat sklenjene pogodbe za odkup medu.

Kot vsi čebelarji, se tudi na Idrijsko-Cerkljanskem območju srečujejo s pojavom bolezni čebel, ki je primerljiva z ostalimi predeli po Sloveniji. Posebno pozornost posvečajo preprečevanju in zatiranju bolezni, kjer je ključnega pomena osveščenost čebelarjev in sodelovanje z veterinarskimi službami. Poleg že dolgo znanih bolezni noseme, pršice in od leta 1982 varoje jim največ preglavic povzroča huda gniloba čebelje zalege, ki je v preteklih letih večkrat zredčila čebelje družine.

Leta 1989 je bil za idrijsko-cerkljansko območje izveden popis vseh čebelarjev, pri katerem se je ugotovilo, da je na tem območju čebelarilo 182 čebelarjev. 23 čebelarjev je bilo včlanjenih v ČD Trebija, 2 čebelarja v ČD Škofja Loka, 3 v ČD Ljubljana, 1 čebelar v ČD Ajdovščina, 82 čebelarjev v ČD Idrija, 70 čebelarjev pa je bilo neorganiziranih. Leta 2007 je po uradnih podatkih Ministrstva za kmetijstvo in okolje v občinah Idrija in Cerkno stalo 116 čebelnjakov, v Čebelarskem društvu Idrija in Cerkno pa je bilo včlanjenih 98 članov, ki so gospodarili s 1632 čebeljimi družinami.

Število čebelarjev vsa leta narašča, medtem ko se povprečno število družin na čebelarja zmanjšuje. Največje slovenske regije, Osrednjeslovenska, Podravska in Pomurska, so praviloma tudi čebelarsko najmočnejše. Aprila 2013 je največ čebelarjev izhajalo iz Osrednjeslovenske regije, v kateri je bilo naštetih 1682 čebelarjev. Goriška regija, kamor sodita tudi Idrija in Cerkno, ima 908 čebelarjev. Povprečna starost čebelarja v Sloveniji je 58 let in se v zadnjih letih ni bistveno spreminjala. Delež čebelark počasi narašča in je bil v letu 2013 10%. Med slovenskimi čebelarji je še vedno najbolj razširjen AŽ panj, s katerim čebelari kar 90% čebelarjev. Od leta 2004 dalje je zaznati porast nakladnih panjev, za katere se odločajo predvsem mlajši in manjši čebelarji.

Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem med obema vojnama

Zadnje stoletje je bilo zelo burno, polno krvavih dogajanj, ki so tako ali drugače vplivala na razvoj čebelarstva na Primorskem in širše. V obdobju prve svetovne vojne je rapalska meja slovensko prebivalstvo razdelila na dva dela. Območje Primorske je pripadlo Italiji, ki je začela prisilno poitalijančevanje. Kmalu so bila razpuščena društva, uveden je bil davek na čebele in gojiti se je smelo le italijansko čebelo. V tem obdobju so zamrla vsa društva na Primorskem. Po koncu vojne je Avstrija plačala vojno odškodnino za uničene panje. Po nekaterih podatkih so iz Dunaja pripeljali 300 do 400 AŽ panjev, v katere so čebelarji ponovno naselili družine. Kar nekaj časa je preteklo, preden so si ljudje opomogli po obeh vojnah, čebelarji pa obnovili in zgradili nove čebelnjake. V naših krajih kroži kar nekaj pripovedk o medvojnih dogodkih, med drugim tudi zgodba Jožefa Grošlja iz Šebrelj. Čebelarji vedo, da se je do danes ohranilo kar nekaj AŽ panjev, ki so bili poslani kot vojna odškodnina, kar govori o njihovi kvaliteti. Enega izmed njih hrani Marijan Lapanja iz Orehka pri Cerknem. Dvoetažni desetsatni panj, izdelan leta 1921 v Nemčiji, je bil v lasti župnika Ivana Mozetiča iz Raven pri Cerknem. V aktivni uporabi je bil do leta 2000, sedaj pa je restavriran in hranjen kot muzejski primerek.

Zgodba Jožefa Grošlja - »Ta medeni Jože«

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.

G. Grošelj je bil rojen leta 1883 v Šebreljah. Že kot mlad fant je ljubiteljsko čebelaril. Ob začetku prve svetovne vojne je bil vpoklican v vojsko in bil na ruski fronti poškodovan. Leto po prvi svetovni vojni se je vrnil v Šebrelje, kjer je začel ponovno čebelariti. Po širni okolici je bil poznan kot »ta medeni Jože«, pri katerem so otroci in starejši vedno dobili žlico medu. Poleg čebelnjaka je imel lično urejen zeliščni vrt in sadovnjak, v katerem so čebele nabirale med. Da je bil vesten čebelar, priča tudi njegov dopis v Slovenskem čebelarju iz leta 1909. Leta 1944 je bil v nemški ofenzivi in požigu Šebrelj ustreljen in zažgan v svojem čebelnjaku. Po pripovedovanju prič je bil ob prihodu nemških vojakov skrit v čebelnjaku. Ko je videl, da bodo požgali tudi čebelnjak, je stopil pred vojake in jih v nemškem jeziku poskušal pregovoriti, da naj pustijo vsaj čebelnjak nedotaknjen, vendar neuspešno. Domačini so šele nekaj dni po požigu vasi našli Jožeta ustreljenega v požganem čebelnjaku.

The image shows a personal document for Jožef Grošelj, consisting of a handwritten form and a portrait photograph. The form is filled out in cursive handwriting and includes the following information:

- Cognome: Grošelj
- Nome: Giuseppe
- Padre: Francesco
- Madre: Rosa Maria
- nato il: 18 marzo 1883
- a: Cividina
- Stato civile: celibe
- Nazionalità: italiana
- Professione: contadino
- Residenza: Cividina
- Via: Neglie n° 154

Below the form, there is a section titled "CONNOTATI E CONTRASSEGNI SALIENTI" (Notable and salient characteristics) with the following entries:

- Statura: m. 1.60
- Capelli: brizzolati
- Occhi: scuri
- Mari: neg.
- Bocca: neg.
- Segni part.: -

To the right of the form is a black and white portrait photograph of a man with a mustache, wearing a suit and tie. Below the photograph, there is a signature "Giuseppe Grošelj" and a stamp from the "Comune di Cividina" (Municipality of Cividina) with the text "IL PODESTA". There is also a small red stamp with the number "0.25 cent." and "Diritti di Segreteria".

Slika 2: Osebni dokument Jožefa Grošlja (osebni arhiv Teodor Likar)

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.

Iz Šebrelj. Kot večletni naročnik „Čebelarja“ in član čebelarskega društva imam dolžnost in tudi pravico se oglasiti v društvenem glasilu; vsa sam si tako domišljujem. S to ponosno mislijo primem za pero in hočem opisati letošnje in sploh naše čebelarstvo. Z marcem se prične čebelarsko leto. Pri nas se je pričelo letos z najhujšo sneženo zimo, da je bilo konec marca snega kot v Sibiriji, in smo čebelarji že obupavali. Ali nastopil je solčni april in se na vso moč trudil popraviti, kar je bilo zamujenega, tako da so se naša ljudstva kaj hitro razvijala, in v sredi maja so se že prikazovali prvi roji. Letos so pri nas čebele posebno rade rojile. V mnogih krajih se hvalijo, kako je medila akacija, pravi in divji kostanj. Pri nas se s tem drevjem ne moremo ponašati, ali tudi pri nas ponuja narava ob ugodnem vremenu obilo paše. Koj spomladi medu imenitna medarica resje. Za tem češnja in obilica raznega sadnega drevja. Potem bero na travniških cveticah posebno na žajbelju. Kot glavna jesenska paša je ajda. Pri nas čebelarimo brez izjeme v navadnih kranjskih panjčih. Ali z večjim vspehom bi se dale čebelariti, ako bi se poprijeli večje mere s premakljivim satjem, kar sem se letos prepričal. Domači mizar mi je napravil dunajski panj pravilno in natanko po meri, kakor je opisana v Lakmayerjevi knjigi. Dne 21. maja sem vsadil v tega novega velikana dva združena roja iz navadnih kmetijskih panjčev. Črez dober mesec je bilo vseh 20 satnikov v vališču izdelanih in gosto zasadenih. Dne 20. junija sem odprl medišče, ali kljub temu mi je dal dne 3. julija zelo močan roj, ki je dobro vspeval, kakor je tudi izrojenec ostal dovolj močan. — Zdaj naj bo za enkrat dovolj dolg dopis. Jožef Grošelj.

Slika 3: Dopis Jožefa Grošlja v Slovenskem čebelarju (Slovenski čebelar 1909, št. 10)

Povezovanje čebelarjev na Idrijskem skozi stoletja

Čebelarstvo je bilo na idrijskem območju že v preteklosti pomembno in kljub vplivom Rudnika živega srebra Idrija dokaj dobro razvito. Iz Idrije in njene okolice izhaja kar nekaj moč, ki so tako ali drugače zaznamovali čebelarstvo.

Že leta 1763 je Joannes Antonius Scopoli, zdravnik, ki je bil iz Dunaja premeščen v Idrijo, odkril, da se čebelja matica oplodi s troti izven panja. Leta 1763 je v obsežni, latinsko napisani knjigi *Entomologia Carniolica* (Kranjsko žužkoslovje) opisal in narisal čebelo.

Veliko prelomnico v razvoju slovenskega čebelarstva je začrtalo Slovensko osrednje čebelarsko društvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko, s sedežem v Ljubljani. Prvi predsednik tega društva je bil naš rojak, dr. Frančišek Lampe, doma iz Zadloga pri Črnem Vrhu nad Idrijo.

Slovensko čebelarsko društvo ima že od leta 1898 svoje glasilo Slovenski čebelar, ki izhaja neprekinjeno še danes. V kar nekaj številkah te revije zasledimo dopise idrijskih čebelarjev, ki poročajo o čebelarstvu na Idrijskem ali se na uredništvo obračajo z vprašanji. Že leta 1886 je bil v predhodniku Slovenskega čebelarja, Slovenskem čebelarju in sadjevcu, objavljen dopis Boštjana Leskovca iz Spodnje Idrije, ki je opisoval stanje v čebelnjakih po hudi zimi in spomladansko pašo.

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.

Čebelarji na Idrijskem so se od nekdaj povezovali med seboj. Leta 1908 je bila v Idriji ustanovljena podružnica Slovenskega osrednjega čebelarskega društva, katerega predsednik je bil g. Rajko pl. Premerstein, veleposestnik in gostilničar iz Ljubevča. Iz pisma, ki ga je tajnik in blagajnik društva Štefan pl. Premerstein naslovil na uredništvo revije Slovenski čebelar, razberemo, da so se člani društva 26. aprila 1908 srečali na občnem zboru in predavanju nadučitelja Antona Likozarja v Ljubevču. Podružnica je tistega leta štela 23 članov. Večina čebelarjev je bila iz bližnjih vasi: Črnega Vrha, Dol in Spodnje Idrije. Čebelarji iz Idrije večjega zanimanja za izobraževanja in vključevanje v društvo niso kazali. Razlog za to so bile najverjetneje množične zaposlitve v Rudniku živega srebra in dokaj dober standard rudarjev. Lokalni čebelarji so se v idrijski podružnici zaradi majhnega zanimanja združevali le nekaj let.

Od leta 1908 do 1911 je bila v Ljubevču opazovalna postaja, za katero je skrbel tajnik in blagajnik idrijske podružnice, Štefan pl. Premerstein, ki je zapiske svojih opazovanj pošiljal Antonu Žnideršiču, cenjenemu čebelarju, ki je med drugim izumil tip panja, ki ga je Slovensko čebelarsko društvo poimenovalo AŽ panj in ga čebelarji danes še vedno uporabljajo. Stari čebelarji pomnijo, da je bil Ljubevč zaradi svoje odmaknjenosti od velikega onesnaževalca idrijske kotline, Rudnika živega srebra, že v preteklosti zelo cenjen med čebelarji, saj so le v tem delu mesta čebele dobro uspevale in dajale pridelek. Še okoli leta 1960 naj bi tam stalo 13 čebelnjakov. Njihovi lastniki so bivali v bližnji in odmaknjeni okolici. Ker naslednikov starih čebelarjev ni bilo, so z umiranjem čebelarjev počasi umirali tudi njihovi čebelnjaki. Večje zanimanje za čebelarstvo in boljše pogoje so imeli čebelarji iz bližnjih vasi: Čekovnika, Zadloga, Idrijskega Loga, Bele in Črnega Vrha, kjer je bil vpliv onesnaženja z živosrebrno rudo zaradi rudarjenja manjši. Tam so bili odlični pogoji za pašo, kar so cenili čebelarji iz oddaljenih krajev, ki so svoje čebele pogosto vozili na pašo.

Naše opazovalnice.

Poročevalec Anton Žnideršič.

Mesečni pregled: avgust 1908.

Kraj	Učinek tehtanega panja							Poraba ozit. prebitok	Temperatura			Začetni dnevi	Dnevev							
	Donos			Upad					najvišja	najnižja	Srednja meseca		z dežjem	s sušnim	s solcem			z vetrom		
	Mesečna tretjina						Najvišji donos								Dne	0	1/2		celi	
	1	2	3	1	2	3														
Ilirska Bistrica	—	120	390	40	40	80	80	24	430	27	10	18	29	11	—	9	6	16	16	
Bitnje pri Boh. Bistrici	10	121	677	25	17	40	125	27	726	32	6	—	28	8	—	9	2	20	22	
Ljubevč pri Idriji	—	5	20	32	35	20	10	26	—	62	28	8	17*	25	13	—	12	6	13	11
Metlika	42	103	330	37	105	13	93	20	320	36	11	21*	31	13	—	9	9	13	30	
Nabrežina	20	35	490	55	25	—	110	29	465	35	16	24	30	9	—	4	4	23	16	
Podgorje pri Kamniku	100	110	720	55	70	—	150	29	805	29	8	18*	29	10	—	5	8	18	22	
Struge pri Dobropoljah	10	35	205	45	85	60	40	25	160	27	6	16*	26	13	—	14	4	13	26	
Tolmin	50	110	930	60	70	—	162	26	960	28	7	19	31	11	—	2	4	24	19	

Črta „—“ v koloni „Temperatura“ znači stopinje mraza, v koloni „Poraba ozit. prebitok“ znači porabo.

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.

Ljubevč pri Idriji. V tem mescu bi naše čebele potrebovale dobre ajdove paše, a te je bilo malo, ker jo naši kmetje sejejo v jako majhni množini. Nekaj so pa vendar na meji dobile. Na pašo jih nismo hoteli peljati, ker je predaljna pot in se vsled tega čebele, oziroma njih delo zelo pokvari. Lani smo jih peljali dva voza. Na našem vozu jih je bilo 61 panjev; od telt se nam jih je posulo toliko, da smo jih vzimili samo 34. Nekateri so bili, ko smo jih tja peljali (k D. M. v Polje) težji kot potem, ko smo jih nazaj dobili. Vsled tega sem sklenil, da v slučaju pomanjkljive paše rajši kupim za oni denar, kar stane vožnja (nad 50 K) medu, da jih nakrmim za zimo.

St. pl. Premerstein.

Slika 4: Objava poročila opazovalne postaje v Ljubevču (Slovenski čebelar, 1908, št. 10)

Arhivski dokumenti pričajo, da je bil 2. 4. 1951 sklican zbor čebelarjev, na katerem je bilo prisotnih 29 čebelarjev iz Idrije in njene okolice, od Cerknega pa vse do Hotedršice, z namenom ustanovitve čebelarskega društva. Na zboru so izvolili delovno predsedstvo društva, v katerega so bili izvoljeni Karl Čepon, Ivan Rupnik in Gregor Mlinar. Po predlogu predsednika delovnega predsedstva so bili v sedemčlanski upravni odbor in tričlanski nadzorni odbor izvoljeni Julij Lapajne, Ivan Rupnik, Jože Kenda, Karl Čepon, Andrej Pirih, Ladislav Filipič, Jože Logar, Gregor Mlinar, Anton Seljak in Julij Škvarča. Na prvem zboru so zapisali in potrdili program društva, v katerem so opredelili prednostne naloge, ki so bile: organizacija čebelarskih družin, prevažanje čebel na pašo, odkup čebelarskih proizvodov od svojih članov, skrb za čebelje kužne bolezni, organizacija predavanj, skrb za popularizacijo čebelarstva, nabava čebelarskih potrebščin za člane, postavitve društvenih čebelnjakov na pasiščih ter določitev pravil in plan dela. 6. 4. 1951 sta predstavnika upravnega odbora, Julij Lapajne in Ivan Rupnik, na Okrajni ljudski odbor v Idriji naslovila prošnjo za ustanovitev čebelarskega društva na območju okraja Idrija. V društvo je bilo včlanjenih kar nekaj vplivnih Idrijčanov. Julij Lapajne, ki je izhajal iz premožne idrijske družine trgovcev s čipkami, je bil oskrbnik družinskega »meščanskega« čebelnjaka, ki je že takrat s svojo edinstveno podobo privabljal številne poglede. Poleg doma za čebele je čebelnjak pogosto služil kot družabni prostor, v katerem so se gospodje družili, izmenjavali čebelarsko znanje in sklepali posle. Med njimi je bil tudi Jože Kenda, takratni direktor Rudnika živega srebra in največji čebelar v Idriji tistega časa. Svoj čebelnjak s 15 do 20 AŽ panji je postavil o v bližini rudniške topilnice, a mu zaradi velike onesnaženosti okolice čebele niso uspevale. Člani društva so imeli željo po ustanovitvi čebelarske zadruge, ki bi delovala v Kendovem čebelnjaku. Po smrti častnega člana društva so čebelnjak prevzeli drugi čebelarji, ki so zanj vestno skrbeli, tako da na svojem mestu stoji še danes. Med čebelarji iz bližnje in daljne okolice je bil po svoji natančnosti in poštenosti poznan Ivan Rupnik, član upravnega odbora Čebelarskega društva Idrija, ki je na svojem domu izdeloval čebelarsko opremo, panje, okvirje, satnice in topil vosek, ki ga je odkupovalo podjetje Medex. Skupaj z ženo sta stiskala in topila voščine, iz katerih sta pridobila vosek za izdelavo kakovostnih satnic, ki so jih čebelarji z veseljem

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.

kupovali. Za svoje vestno delo v čebelarstvu je prejel številna priznanja, med drugim tudi odlikovanje Antona Janše prve stopnje. Društvo je zaradi premajhnega števila članov in finančnih težav delovalo le slabo desetletje. Neuradno je prenehalo delovati leta 1958, uradno pa leta 1973.

ČEBELARJI!

Vsako količino voščin in v vsakem letnem času vam prekuham v vosek. Imam nove naprave, novo tehnologijo in štiridesetletne izkušnje.

Zahtevajte pojasnila!

Specializirana kuha voščin — Ivan RUPNIK, Vojskarska 25, 65280 Idrija.

Slika 5: Oglas Ivana Rupnika v reviji Slovenski čebelar I. 1981, št. 9

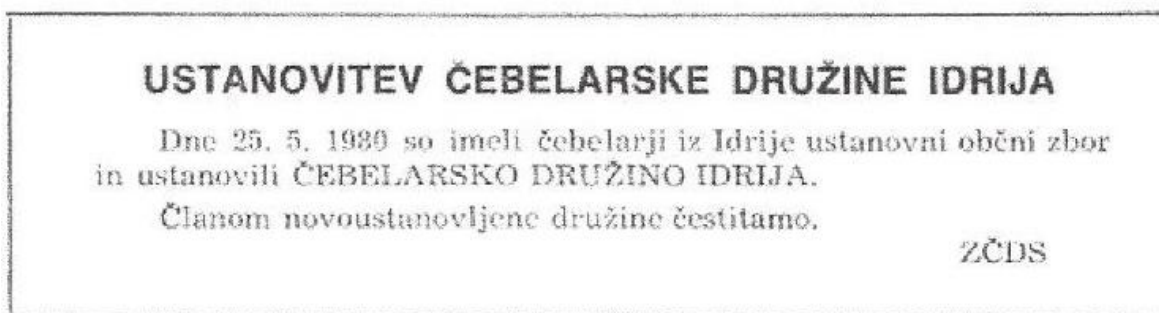


Slika 6: Fotografija Ivana Rupnika pri delu (osebni arhiv Jure Lapajne)

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.

V želji po sodelovanju so se čebelarji na Idrijskem in v okolici ponovno združili v čebelarsko društvo Brinov Grič s sedežem v Črnem Vrhu, ki je bilo v register društev vpisano leta 1979. V to društvo so bili včlanjeni čebelarji s širšega območja Idrije. Zbori društva, ki se jih je udeleževalo manjše število čebelarjev, so največkrat potekali v Godoviču, v gostilni Petkovšek. To društvo je aktivno delovalo do leta 1988.

Leta 1980 je bil sklican sestanek čebelarjev iz okolice Idrije in Cerkna z željo po ponovni ustanovitvi čebelarskega društva v Idriji. 23. 5. 1980 so bili na občnem zboru Čebelarske družine Idrija izvoljeni vsi organi društva. Izvršni odbor družine so zasedli predsednik Srečko Novak, tajnik Peter Lapajne, blagajnik Dominik Kežzar ter člana Filip Vihtelič in Jože Kenda. Še v istem letu se je družina včlanila v Zvezo čebelarskih društev Slovenije in izvedla popis okoli 30 članov društva, ki so čebelarili z okoli 300 panji, in 17 nevčlanjenih čebelarjev. Popisali so število družin in vrsto panjev, ki jih je imel posamezni čebelar. Iz poročila o stanju čebelarske družine v letu 1983 je razbrati, da čebelarji svojih čebel niso vozili na pašo, kar je imelo za posledico manjšo količino medu, ki je v povprečju znašala 11 kg na panj. Večinoma so pridelovali med in vosek, manj pa druge čebelje pridelke, kot so matični mleček in propolis. Vsakoletna prizadevanja za pridobivanje novih članov so bila uspešna. Že leta 1990 je družina štela 82 članov in gospodarila z 881 panji. Vsako leto so za svoje člane organizirali izobraževanja, izlete, oddajo vzorcev v laboratorijsko analizo za pregled na čebelje bolezni in naročali zdravila za preprečevanje čebeljih bolezni. V sodelovanju z okoliškimi čebelarskimi društvi so organizirali srečanja, kjer so si izmenjavali koristne informacije in izkušnje. Skrbeli so za nabavo sladkorja za krmljenje čebel, ki so ga čebelarji kupovali v Mercatorju, in za popis čebelarstev na terenu za potrebe čebelarskega pašnega katastra.

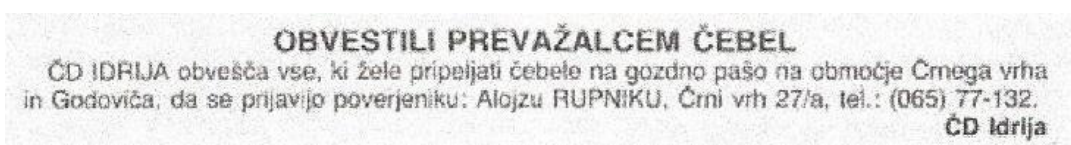


Slika 7: Obvestilo o ustanovitvi čebelarske družine Idrija v reviji Slovenski čebelar l. 1981, št. 3

Leta 1997 je čebelarska družina spremenila ime v Čebelarsko društvo Idrija s sedežem v Črnem Vrhu ter uskladila pravila z Zakonom o društvih. Cilji društva, ki deluje še danes, so združevanje, izobraževanje čebelarjev in podmladka, oskrba z zdravili, krmnim sladkorjem in drugimi čebeljimi potrebščinami, vzpodbujanje pridelave in predelave čebeljih pridelkov, vodenje pašnega katastra, odstranjevanje in sanacija opuščenih čebelnjakov, skrb za pravilno izkoriščanje čebeljih paš, ohranjanje okolja, spodbujanje in širjenje medovitih rastlin ter opravljanje drugih nalog v interesu izboljšanja stanja v čebelarstvu. Leta 2000 so člani društva ob 20. letnici ponovnega delovanja društva razvili društveni prapor in začeli s pomočjo

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.

Osnovne šole Idrija izvajati čebelarški krožek, ki je zaradi premajhnega zanimanja otrok po nekaj letih prenehal delovati. Zadnja leta poskušajo mladim na različne načine predstaviti in približati čebelarstvo, med drugim vrtcem in osnovni šoli v Idriji vsako leto podarijo med za projekt Tradicionalni slovenski zajtrk. Od leta 2002 pa vse do danes ima društvo prostore v stavbi KGZ Idrija. V letu 2013 je bilo v Čebelarstvo društvo Idrija vključenih 76 čebelarjev s povprečno starostjo 60 let. 90% članov čebelarji z AŽ panji, v katerih imajo naseljenih 1050 čebeljih družin. Le nekaj večjih čebelarjev vozi čebele na pašo v sosednje občine, v Ajdovščino in Vipavo na akacijevo pašo, v Tolmin in Kobarid na pašo lipe ter na Notranjsko na gozdno pašo. Povprečno pridelajo 20 kg medu na panj, ki ga porabijo ali prodajo doma in na lokalnih tržnicah.



Slika 8: Obvestilo prevoznikom čebel v reviji Slovenski čebelar (letnik 1991, št. 6)



Slika 9: Proslava ob razvitju društvenega prapora leta 2000 (foto: Čebelarstvo društvo Idrija)

Od leta 2013 Čebelarstvo društvo Idrija skupaj z Občino Idrija in Idrijsko-Cerkljansko razvojno agencijo aktivno sodeluje pri obnovi opuščene meščanskega čebelnjaka iz dvajsetih let prejšnjega stoletja, ki stoji v Idriji in predstavlja enega od biserov slovenskega čebelarstva.

Čebelnjak je bil po naročilu Pavla Lapajmeta, trgovca s čipkami, zgrajen leta 1925. Načrt zanj je bil izdelan po fotografiji iz nemške knjige o čebelarstvu iz leta 1910. Čebele so v njem domovale do leta 1986, od takrat pa je bil čebelnjak prepuščen zobu časa. Čebelarstvo društvo

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.

Idrija je za potrebe obnove čebelnjaka ustanovilo gradbeni odbor pod vodstvom Martina Kolenca. Skupaj z arhitektom Cvetom Kodrom, lokalnimi izvajalci in prostovoljci iz Čebelarskega društva Idrija je bil čebelnjak uspešno obnovljen in maja 2014 naseljen s čebeljimi družinami, ki so čebelnjaku ponovno vrnilo življenje. V prihodnje nameravajo urediti okolico čebelnjaka, postaviti razstavo starega čebelarskega orodja in ustanoviti čebelarski krožek, s katerim bi svoje znanje prenašali na mlajše generacije.

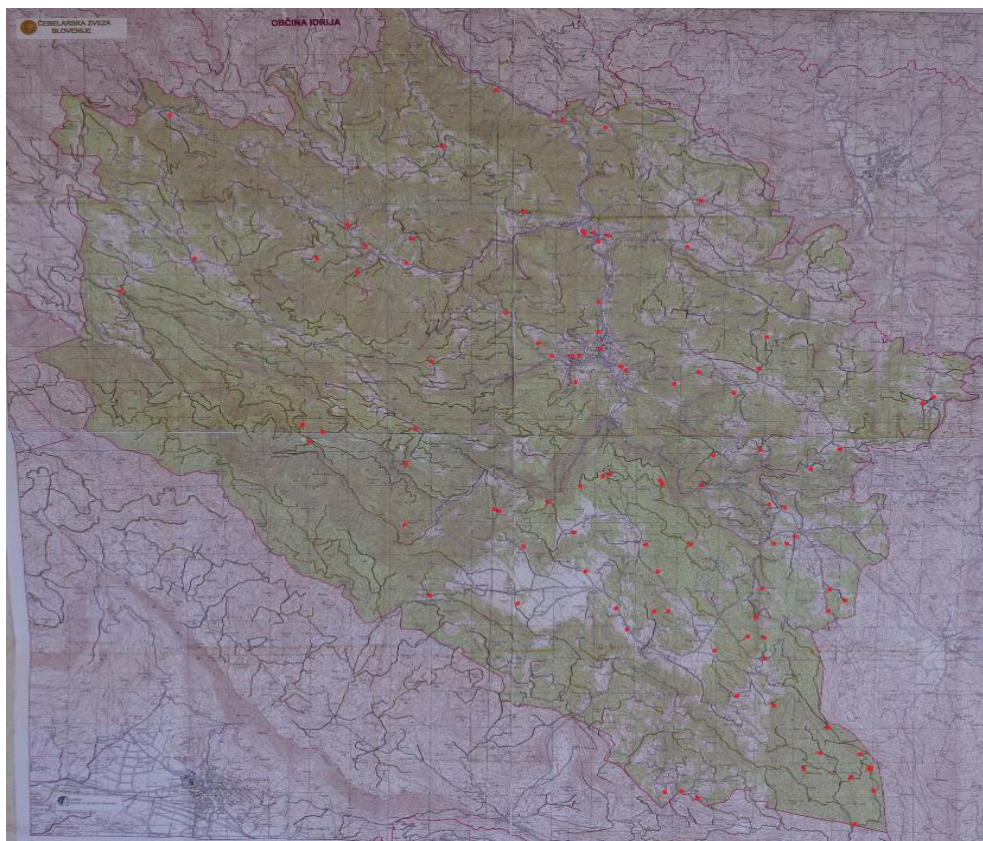


Slika 10: Meščanski čebelnjak po obnovi leta 2014 (foto: Martin Kolenc)

K razvoju čebelarstva na Idrijskem je veliko prispeval njegov dolgoletni aktivni predsednik Filip - Zdenko Vihtelič, ki je bil med drugim tudi soustanovitelj Čebelarske družine v Idriji. Že kot otrok je budno spremljal svojega očeta pri delu v čebelnjaku. Življenjska pot ga je iz Male Gore peljala v Mežico, kjer je začel samostojno čebelariti. Leta 1960 se je iz Koroške preselil v Idrijo in začel čebelariti s 3 kranjiči. Znanje je pridobival iz knjig, revije Čebelar in dolgoletne prakse v čebelarstvu. Leta 1983 je bil izvoljen na predsedniško mesto Čebelarske družine Idrija, ki ga je zasedal do leta 1991. Ravno on je vzpostavil stik s Čebelarsko zvezo Slovenije, ki ga je kot predavatelja vabila na izobraževanja za čebelarje, na katerih je predaval o problematiki in vplivih onesnaženja idrijske kotline z živim srebrom na čebelarstvo. Vrsto let je aktivno izobraževal mladino v osnovni šoli in jih gostil v svojem čebelnjaku, ki ga je zgradil leta 1989. Leta 2002 je za prizadevno delo v čebelarstvu prejel odlikovanje Antona Janše I. stopnje.

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.

Predsedniško mesto v Čebelarskem društvu Idrija je leta 1991 prevzel Alojz Rupnik, čebelar iz Črnega Vrha nad Idrijo, ki je ljubezen do čebel podedoval od očeta, starega očeta in strica. Z znanjem, ki ga je v vseh letih pridobil od sorodnikov, se je leta 1964 podal na samostojno čebelarsko pot. Začel je s štirimi panji, a se je njihovo število zaradi smrti sorodnikov, po katerih je prevzel čebele, kmalu povečalo na 50. Od takrat se je število čebeljih družin v Rupnikovi lasti le povečevalo. Od leta 1985 do 2012 je čebelaril z 200 panji, kar ga je uvrščalo med največje čebelarje na Idrijskem. Svoje čebele je vsa leta vozil na pašo na stojišča v Vipavski dolini, Kanomlji in na Cerkljansko. Zaradi velikih količin medu je že leta 1976 sklenil pogodbo za odkup medu z Medexom, manjše količine pa je prodal domačinom in italijanskim turistom. Vse od leta 1993 je opazovalni službi za čebelarstvo na Čebelarski zvezi Slovenije sporočal podatke, ki jih je pridobil na svoji opazovalni postaji.



Slika 11: Zemljevid Občine Idrija z označenimi čebeljnaki, ki je nastal ob popisu vseh čebelarstev po letu 1980 (foto: arhiv Čebelarskega društva Idrija)

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.



Slika 12: Člani Čebelarskega društva Idrija na izletu v Ormož leta 2008
(foto: Čebelarsko društvo Idrija)



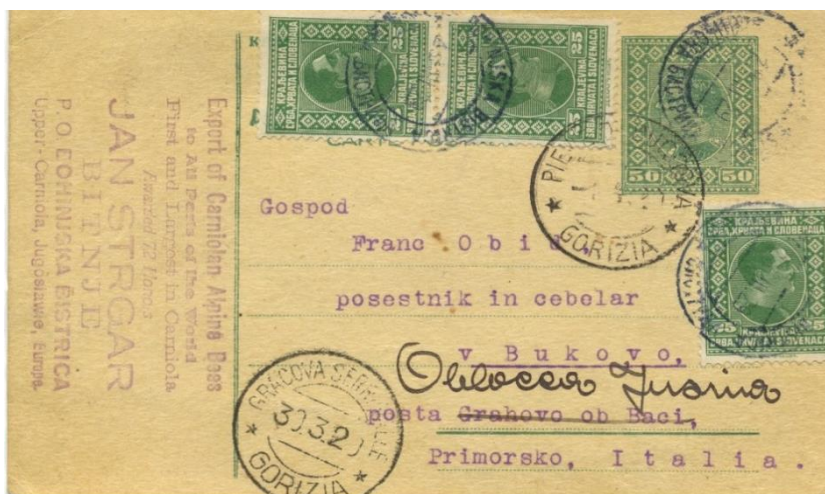
Slika 13: Eden redkih sodobnih čebelnjakov na Idrijsko-Cerkljanskem, ki ga krasijo poslikane panjske končnice, v lasti Jožeta Lazarja iz Zavrata (foto: Jože Lazar)

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.

Povezovanje čebelarjev na Cerkljanskem skozi stoletja

Čebelarstvo ima na Cerkljanskem dolgo tradicijo. Že v preteklosti je skoraj v vsaki vasi stal čebeljak, ki je bil nekoliko odmaknjen od ostalih gospodarskih poslopij. Simon Rutar v knjigi Zgodovina Tolminskega piše, da je bilo leta 1870 na Cerkljanskem registriranih 411 panjev. Prvi zapisi o povezovanju cerkljanskih čebelarjev segajo že v leto 1898, ko je bilo ustanovljeno prvo Slovensko čebelarsko društvo za Kranjsko, Štajersko, Koroško in Primorsko. Vanj sta bila včlanjena Peter Božič, kurat, kasneje župnik iz Raven pri Cerknem, in Franc Obid, posestnik in čebelar iz Bukovega. Leta 1900 je postala članica Slovenskega čebelarskega društva Narodna čitalnica Cerčno in štirje čebelarji s tega območja. To so bili Martin Peternelj, posestnik iz Cerknega, Anton Zajc iz Pluženj, Franc Škvarča in Anton Hvala iz Šebrelj. 3. maja 1908 je na Grahovem potekal čebelarski shod in predavanje g. A. Likozarja, nadučitelja in mestnega svetovalca v Ljubljani, ki so se ga udeležili čebelarji iz Cerkljanske, Baške doline in Kobarida, kjer se je ustanovila podružnica za tolminski in cerkljanski sodni okraj s sedežem na Grahovem s polnim imenom Slovensko osrednje čebelarsko društvo za Kranjsko, Koroško in Primorsko, podružnica Grahovo ob Bači. Podružnica Grahovo ob Bači je bilo prvo čebelarsko društvo na Primorskem. Vseh podružnic je bilo 24 in le ena na Primorskem. Čebelarji na teh območjih so bili do takrat neorganizirani. Začeli so se združevati, izobraževati in sami določati cene za prodajo panjev. Cerkljanski čebelarji si tako letnico 1908 lastijo kot začetek organiziranega čebelarstva na Cerkljanskem. Da so bili čebelarji aktivni, priča tudi prispevek Jožefa Grošlja iz Šebrelj, poznanega tudi kot »Ta medeni Jože«, iz leta 1909 v reviji Slovenski čebelar, ki je v svojem dopisu opisal čebelarstvo na Cerkljanskem, in številni oglasi, v katerih so čebelarji prodajali čebelje družine in pridelke. V tistem času je bilo zelo donosno trgovanje s čebelami. Posestnik in čebelar Franc Obid iz Bukovega je odkupoval čebelje družine kranjske sivke od cerkljanskih čebelarjev in jih s pomočjo preprodajalca Jana Strgarja iz Bitenj pri Bohinjski Bistrici prodajal po vsej Evropi. Po gradnji železniške proge leta 1906 Jesenice – Gorica -Trst se je preprodaja čebel še povečala.

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.



Bijnje pri Boh. Bistrici, 23.III. 29.

Dragi gospod Obid!

Prosim sporočite mi ali imate v Vasem okolisi ali Cerknem kaj čebel za prodati v kranjcih po možnosti čiste pasme brez rumenih obročkov in po kakšni ceni. Rabil bi kakih 100 panjev in se več ako bi bila cena primerna predvojnimi cenam v zlati valuti. En svicarski Frank ca. 3 Lire. Svicarski Fr. je predvojna Krona v zlati valuti.

Prosim odgovorite mi nemudoma, da se bom vedel ravnati. V tem pričakovanju Vam želim vesele Velikonocene in belezim

s čebelarskim pozdravom

Slika 14: Dopisnica, ki jo je Jan Strgar poslal Francu Obidu



Slika 15: Valentin Tušar »Gabrčev Tine« iz Planine pri Cerknem. Odšel je s trehuhom za kruhom čez lužo in s seboj odnesel tudi ljubezen do čebel. Na fotografiji, ki je nastala okoli leta 1915, je Tine pred svojim čebelnjakom v Ameriki

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.

Ker na Cerkljanskem v 80. letih ni bilo društva, so se cerkljanski čebelarji vključevali v sosednja društva v Idriji, Tolminu in na Trebiji. Slednje je štelo od 15 do 17 članov, od tega je bilo 15 čebelarjev iz Cerkljanske. Po ustanovitvi samostojne Občine Cerčno so čebelarji sklenili ustanoviti Čebelarsko društvo Cerčno. Na ustanovnem sestanku 15. 12. 1996 so sprejeli pravila čebelarskega društva in izvolili:

- upravni odbor: Blaž Tavčar (predsednik društva), Drago Kuralt (tajnik), Simon Ozebek (blagajnik) ter Lenart Prezelj, Marijan Lapanje, Evgen Lipužič, Ivan Rupnik (člani),
- nadzorni odbor: Marko Hvala (predsednik), Jože Bizjak, Viktor Gatej (člana),
- častno razsodišče društva: Franc Prezelj (predsednik), Stane Dežela in Peter Tušek (člana).

Leta 1997 je bilo tako Čebelarsko društvo Cerčno s predsednikom Blažem Tavčarjem vpisano v register društev s sedežem v Cerknem, Platiševa 7. Leta 2007 so ob praznovanju 11. obletnice čebelarskega društva pripravili čebelarsko razstavo, ki je prikazovala različna čebelarska opravila in pripomočke, ki so jih čebelarji uporabljali pri svojem delu v preteklosti, pa tudi sodobne čebelarske pripomočke, stare fotografije in literaturo, ki pričajo o bogati čebelarski tradiciji na Cerkljanskem. Obiskovalci so se seznanili z različnimi čebeljimi pridelki, izdelki in okušali medena peciva. Ob tej priložnosti so cerkljanski čebelarji razvili društveni prapor, s katerim se predstavljajo javnosti na prireditvah in drugih slavnostnih dogodkih.



Slika 16: Razvitje prapora ob 11. obletnici delovanja Čebelarskega društva Cerčno (foto: Darjo Tavčar)

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.



Slika 17: Člani društva ob proslavi ob razvitju prapora leta 2007 (foto: arhiv ČD Cerčno)

V čebelarstvo društvo Cerčno je bilo leta 2014 včlanjenih 45 članov, od tega 41 moških in 4 ženske. Povprečna starost čebelarjev v društvu je 59 let, najstarejši član čebelari že 64 let. Člani opažajo, da se čebelarjenje prenaša iz roda v rod in s tem tudi znanje. Čebelarstvo društvo Cerčno je aktivno na številnih področjih. Vsako leto za svoje člane organizirajo izobraževanja in strokovne ekskurzije po Sloveniji ali tujini. Veliko pozornost namenjajo izobraževanju mladih čebelarjev, med drugim sodelujejo pri organizaciji čebelarskega krožka v Osnovni šoli Cerčno. Ob akciji Slovenski zajtrk čebelarji vsako leto podarijo 20 do 25 kozarcev medu, enkrat mesečno pa osnovna šola Cerčno odkupi med lokalnih pridelovalcev in ga osnovnošolcem ponudi za malico. Člani društva imajo 900 panjev, v katerih so naseljene kranjske čebele, ki pridelajo povprečno 25 kg medu na panj, kar pokriva potrebe Cerkljanske. 80 do 90% matic člani društva vzredijo sami, nekaj jih kupijo od registriranih vzrejevalcev. Stare lesene čebelnjake, krite s slamo, so zamenjali sodobni zidani ali leseni čebelnjaki, kriti s kritino. Nekateri so manjši, drugi večji, in v teh je prostor za panje, prostor za točenje, voda in elektrika. Včasih so čebelarji kupovali panje pri vaških mizarjih, danes pa jih najpogosteje kupujejo pri specializiranih trgovcih.

Cerkljanska je bila že v preteklosti znana po svoji spomladanski paši. Čebelarji iz Kranjske so vozili čebele ob reko Idrijco na pašo rese, od tam na Vipavsko, kjer je cvetelo sadno drevje, in kasneje na Goriško, kjer je cvetela akacija, ter se ponovno vračali na Cerkljansko v času cvetenja lipe. Če je bila paša čez leto slaba, so čebele peljali na medovito ajdo ali na strniščne posevke. Tako so imele čebele dovolj hrane za zimo. Danes člani Čebelarskega društva Cerčno svojih čebel ne vozijo na pašo. Imajo stalne čebelnjake in nekaj nakladnih panjev. Pridelujejo predvsem cvetlični (spomladanska paša), gozdni (Cerčno in višji predeli) in lipov med (zahodni del Cerkljanske). 10 do 15% čebelarjev prideluje propolis, izdeluje medeni liker in sveče. Večino izdelkov (90%) prodajo doma stalnim strankam, nekaj čebelarjev prodaja svoje izdelke na lokalnih tržnicah v Idriji in Cerknem.

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.

Prvi predsednik Čebelarskega društva Cerčno je bil Blaž Tavčar, ki se je rodil leta 1933 na Trebiji v Poljanski dolini. Oče, strastni čebelar, je šestim sinovom, med drugim tudi Blažu, privzgojil ljubezen do čebel. Leta 1951 je Blaž z nekaj čebeljimi družinami pričel samostojno čebelariti na svojem domu in se še istega leta včlanil v ČD Trebija. Po selitvi v Cerčno je sezidal nov čebelnjak s 45 AŽ panji. Od leta 1970 je gospodaril s 30 do 35 gospodarnimi družinami, ostala prosta mesta v čebelnjaku pa je odstopil prijatelju. Ker v Cerknem ni bilo čebelarskega društva, je še naprej ostajal član ČD Trebija, kjer je bil med leti 1970 do 1996 predsednik društva. Ob ustanovitvi Čebelarskega društva Cerčno leta 1996 je bil izvoljen na predsedniško mesto, kjer je predsedoval vse do leta 2004. Za svoje zasluge v čebelarstvu je leta 2013 prejel odlikovanje Antona Janše I. stopnje in bil imenovan za častnega predsednika ČD Cerčno.



Slika 18: Čebelnjak Blaža Tavčarja (foto: Jože Bizjak)

Blaža Tavčarja je leta 2005 na predsedniškem mestu nasledil Marijan Lapanja, ki je cerkljanskemu društvu predsedoval do leta 2009, ko so člani izvolili novega predsednika, Teodorja Likarja. Likar je prve korake v čebelarstvu naredil kot mlad fant pri stricu Cirilu Brezovščku iz Šebrelj, kjer je listal čebelarske revije in pomagal stricu pri opravilih v čebelnjaku. Na samostojno čebelarsko pot se je podal pri 17. letih, ko je kupil prva dva devet-satna AŽ panja. Po selitvi v Cerčno je po letu 1990 začel povečevati število panjev vse do danes, ko skrbi za 35 čebeljih družin. Vseskozi se je aktivno vključeval v čebelarska društva. Od leta 1977 je bil član čebelarskega društva Trebija, po letu 1996 pa se je vključil v ustanavljanje Čebelarskega društva Cerčno, kjer je kasneje deloval kot član častnega razsodišča in od leta 2009 dalje kot predsednik.

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.



Slika 19: Marijan Lapanja ob stojišču nakladnih panjev v Orehovi grapi

Pobudnik in soustanovitelj Čebelarkega društva Cerčno je bil tudi Drago Kuralt, ki je ob ustanovitvi društva prevzel funkcijo tajnika. Vestno jo je opravljal do leta 2002, nato pa je bil član upravnih odborov Čebelarkega društva Cerčno. Na fotografiji stoji pred svojim čebelnjakom, zgrajenem na temeljih čebelnjaka, ki je bil leta 1950 demontiran, odpeljan na čebelarstvo razstavo na Goriško in nikoli več vrnjen na prvotno mesto.



Slika 20: Drago Kuralt ob svojem čebelnjaku v Bazovici v Dolenjih Novakih

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.

Objave in dopisi Idrijsko-Cerkljanskih čebelarjev

Prve dopise Idrijsko-Cerkljanskih čebelarjev najdemo v Slovenskem čebelarju in sadjevcu iz leta 1886. Boštjan Leskovec iz Idrije, redni dopisnik Slovenskega čebelarja, je že leta 1886 opisoval mrzlo zimo, ki je tistega leta povzročila velik pomor čebel. Čebelarji, ki so leto poprej čebele peljali na pašo na Kras, je pisal, so imeli manj izgub, ker je bilo v panju dovolj zaloge hrane, da so čebele preživele dolgo zimo. Pisal je še, da je bila na Idrijskem dobra spomladanska paša v času cvetenja vrb, dreva, leske, resja in raznega travniškega cvetja. Po košnji je paše primanjkovalo, zato so morali čebelarji čebele voziti na Kras, Tolminsko ali pa v Ljubljano. Tisto pomlad naj bi starešinstvo iz Komna na Krasu naznanilo, da bodo morali čebelarji iz drugih krajev, ki so množično vozili čebele na pašo, v občinsko blagajno nakazati 8 kron po panju. To je idrijske čebelarje zmotilo, saj so bili tudi idrijski travniki v času spomladanske paše polni tujih čebelarjev, zato so še oni februarja 1867 vložili prošnjo na deželni zbor v Ljubljani za pobiranje občinskega davka, po 5 kron na panj. Ta prošnja je bila še isti mesec zavrnjena.

Leta 1887 je pisal, da zima za seboj ni pustila veliko mrtvic. Prvega marca tistega leta je prvič odprl panje. Čebele so takoj pričele nabirati cvetni prah na resju, a je 13. marca začelo snežiti, zato jih je moral ponovno zapreti v panje. Čebelnjak je zasul s snegom do vrha in čezenj razgrnil platno, zaradi katerega je sneg počasneje kopnel. Pri vsakem panju je odprl vrata in jih dodatno prekril s platnom, da je bilo v panjih bolj hladno in temno. 31. marca je ponovno odprl panje in v njih je bilo več mrtvic kot po celi zimi. Čebelaril je s kranjiči, ki so imeli obarvane končnice in na katerih je bila označena teža praznega panja. Na koncu dopisa je objavil oglas, v katerem je prodajal 30 panjev, par po 5 goldinarjev.

V dopisu iz leta 1888 je opisoval čebelarjem do takrat neznano cvetlico, ki je rasla ob cesti v Žiri. Na Rupnikovem hribu ob peskokopu se je pojavila rastlina, ki je imela liste podobne rožmarinu, rdeč cvet, seme v strokih in je cvetela od junija do oktobra. Vzel je seme te rastline in ga posejal doma ob cesti. Zrasel je grm, ki je imel več vrhov, na njih pa so bili številni cvetovi. Razmišljal je, da bi čebele imele dovolj hrane in jih ne bi bilo potrebno voziti drugam na pašo, če bi čebelarji po okoliških pečinah posejali to rastlino.

V naslednjem dopisu iz istega leta je sporočil, da jim čebel zaradi bogate gozdne paše ni bilo potrebno voziti na pašo v oddaljene kraje. Gozdni med čebelam pozimi ni najbolj ustrezen, dobile so grižo in s tem onesnažile panj in satje. Poskušal jim je pomagati s kuhanjem janeževega čaja. Spomladi je čebele prodal predsedniku njihovega društva, Janu Modicu. Iz Spodnje Idrije so tisto leto na kraško pašo peljali 102 panja. Postavili so jih na tramove, pod katere so zložili kamenje. Ko so panji postali težji, se je kamenje pogreznilo in vsi zgornji panji so se jim posuli.

Leta 1889 je sledil opis izdelave mišelovke, s katero je omilil vdor miši v čebelnjak in se s tem izognil večji škodi, ki so mu jo miši povzročale. Nekaj je napisal tudi o svoji čebelarški poti. Od leta 1833, ko je prvič kupil čebele, je neprekinjeno čebelaril. Ugotavljal je, da kmet s čebelami ne obogati, dobro pa je, če z njimi zasluži vsaj za letno količino soli v gospodinjstvu. Ko so v Idriji začeli žgati rudo, se je zaradi onesnaženja posušilo vse sadno drevje. Leta 1919 so iz Dunaja poslali odlok, da so morali od konca aprila do prvega

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.

novembra z žganjem prenehati. Sam je po pašniku vsa leta načrtno sadil divjake sadnega drevja, ob cesti pa topole in akacijo.

Iz Poljic. Naznanjam, da sem imel čebele na ajdovi paši blizo Komna na Krasu. Hvala Bogu, prav dobro so se obnesle. Čez zimo jih imam v Dornbergu pri Gorici. Sredi marea bodem satove spodrezal in sčistil. Če kedo potrebuje medu v satovih, naj mi naznani pismeno. Dam ga po 36 kr. *ky*, ni tedaj drag, ker je spodrezan in sčiščen.

Tudi sto prav dobrih panjev imam na prodaj, in 50 jih bom še za kupčijo kupil.

Kedor tedaj želi kupiti, naj mi naznani to pismeno.

Naslov je: **Anton Kacin v Poljicah, pošta Cerčno, Primorsko.**

Slovenski čebelar, l. 1889, št. 3

Iz cerkljanskih hribov. — Letošnjo čebelarstvo letino štejemo tukaj srednjim. Laní smo vzimili zelo slabe panje, katerim smo morali vsem, razun jalovecem, klasti. Z veseljem smo opazili, da je bilo resje letos prav medeno. Vse je bilo dobro do sv. Jurija: panji živalni, novega medu precej, lepa zaloga, tu in tam že napihnjeni matičnjaki. In res se je slišalo, da je okoli sv. Jurija že tu ali tam kak panj rojil. A to je bilo le v škodo! Po sv. Juriju se je vreme spačilo in treba je bilo rojem, nazadnje še plemenjakom, klasti. Skoraj vsi plemenjaki so pomorili trote. Samo tistim čebelarjem, ki so vsak dan pitali, so ostale čebele pri moči in res tudi koj koncem meseca izrojile. Dež in mraz je namreč branil celih 35 dni čebelam izleteti na pašo. Ugodni junij in julij sta skoraj vse zacelila, tako, da so dobili čebelarji povečem 1—2 roja od plemenjakov, jalovcev je pa bilo tudi nekaj. Ajda je bila precej medena, da so vsaj srednji in boljši panji nabrali zase in še nekaj za potice. Čebelarimo tukaj ponajvečjem v domačih panjih, pa tudi v gerstungovcih in amerikancih. Vendar velikih uspehov nismo še imeli, ker zadnji dve leti sta bili posebno neugodni razvitja živalic. Letos pa bomo vzimili veliko čebel z zadostno hrano in če bo po leti kaj lepega vremena, upamo, da bomo i mi na konju. V to pomози Bog! H. P.

Slovenski čebelar, l. 1902, št. 12

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.

Valentin Tušar v Planini pošta Cirkno.
Primorsko proda 50 plemenjakov po 10 K
postavljenih na postajo Škofjaloka.

Slovenski čebelar, l. 1905, št. 3

Plemenjake, močne, z mladimi mati-
cami, zagarjeno zdrave, izvrstno pleme v
v Gerstungovih pokončnih panjih iz 3 cm
debelega lesa, prodaja Henrik Peternel,
župnik v Jageršlah, p. Cerkno, Primorsko.
Cena po 20 do 22 kron, postavljene v
Škofjaloko.

Slovenski čebelar, l. 1905, št. 5

Končnice za vsakovrstne panje slika Iva
Derliug v Cerknem na Primorskem i
sicer končnico za kranjski panj, če da sat
končnico, po 60 h, če da čebelar končnico p
po 40 h; večje končnice so razmeroma dražje

Slovenski čebelar, l. 1907, št. 2

Iz Ljubčeva pri Idriji. V zadnjem „Čebelarju“ berem, da je bil naj-
zgodnejši letošnji roj pri čebelarju Frančišku Beg iz Zgornjih Sušic, in sicer
dne 24. aprila. To se zdi našim čebelarjem skoraj neverjetno, da bi bile
drugje tako dobre čebele, pri nas pa tako slabe. Pa kaj ne bodo, saj skoraj
še ni bilo dne, ki bi bil za čebele ugoden. Če ni ležal debel sneg na trdni
zemlji, je lil dež, ali pa bril oster veter. Pred zadnjim snegom so si čebele
precej opomogle na vrbi in svibi. Nekaterim se je celo v ozadju med zasvetil.
Sedaj so pa skoraj že vsi začeli noviti ter pridno hero na sadnem in kosta-
njevem, posebno pa na črešnjevem cvetju. Dne 14. maja opoldne je izletel
prvi roj ter se vsedel na bližno jablano. Kolikor je meni znano, je ta prvi v
idrijski okolici.

Štefan pl. Premerstein.

Slovenski čebelar, l. 1907, št. 6

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.

Podružnica za Idrijski okraj. Člani naše podružnice se vabijo na občni zbor, ki se vrši v nedeljo, dne 21. februarja, ob 2. uri popoldne v hiši predsednika gosp. K. pl. Premersteina v Ljubevču pri Idriji. Vspored: Pohiranje udnine. Poročilo tajnika in blagajnika. Slučajnosti.

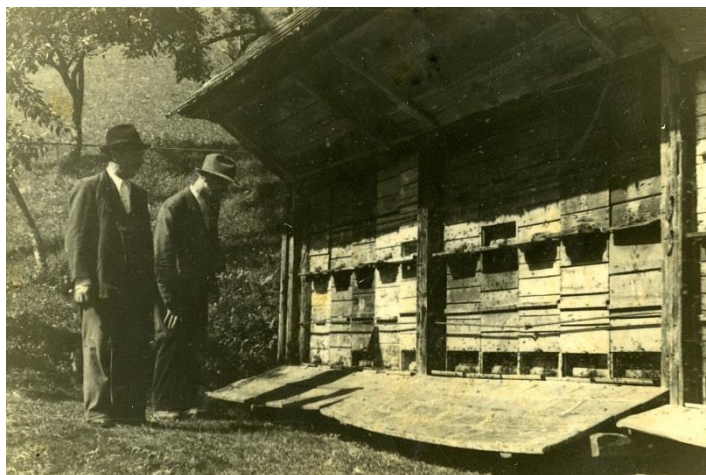
St. pl. Premerstein, tajnik in blagajnik.

Slovenski čebelar, l. 1909, št. 2

Iz Spodnje Idrije. Ne na dolgo, ne na široko ne bom raztezal svojega dopisa, temveč na kratko sporočim, da so čebele toč izbornu prezimile. Od 75 plemenjakov, ki sem jih pustil čez zimo, ni noben mrtev, pač pa vsi zdravi in v najboljšem stanju. **František Štefaučič, čebelar.**

Slovenski čebelar, l. 1909, št. 4

Fotografije, ki prikazujejo čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem v preteklosti in danes



Na fotografiji čebelarstva Pri Martinčku v Cerknem, ki je nastala pred drugo svetovno vojno, je čebelar Jernej Dežela (1897-1948) »Petrov na Straži«. Ni znano, ali je po tem datumu še obstajalo čebelarstvo. Po fotografijah sodeč je šlo za dokaj veliko čebelarstvo.

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.



Na fotografiji levo je čebelar Miha Lahajnar (1902 – 1981), ki je na kmetijo Drvovšč v Dolenjih Novakih prišel leta 1932 in tam postavil čebelnjak. Pred prihodom na kmetijo je že v mladih letih čebelaril na kmetiji pri Brejcu v Gornjih Novakih. Na kmetiji Drvovšč se je čebelarstvo ohranilo vse do današnjih dni, ko za čebelje družine skrbi čebelar Srečko Lahajnar (fotografija desno).



Miha in Nace Lahajnar iz kmetije Drvovšč sta leta 1950 izdelala leseno točilo za med, za katerega sta uporabila kovinske dele letala, sestreljenega na Cerkljanskem med drugo svetovno vojno. Točilo je Miha Lahajnar uporabljal v svojem čebelarstvu in se je ohranilo do današnjih dni (foto: Drago Kuralt).

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.



Fotografija je nastala leta 1958. Na njej je Andrej Selak »Merkuš« pred svojim čebelnjakom ob hiši v Čeplezu. »Andr« je svoje čebele prevažal na spomladansko pašo na Reko ob Idrijci (fotografijo hrani Ivana Jereb – Planina).



Fotografija prikazuje delo celotne družine na čebelarstvo pri Rinku iz Trebenč. Pri točenju medu so bili prisotni čebelar Andrej Pirih - oče (1906-1985), žena Julka Pirih (1920-1989) in otroci Zdravko, Štefan, Anica in Rezka. Fotografija je bila posneta med leti 1958-1960.

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.



Tradicijo čebelarstva pri Rinku nadaljuje čebelar Štefan Pirih (foto: Drago Kuralt).



Na fotografiji iz leta 1963 je Anton Jereb starejši, »Rajdarsk« Tone iz Planine (levo) z bratom Francem, ki je prišel na obisk iz Francije. Anton je čebelaril že v mladosti, pa vse do svoje smrti leta 1965. Čebelaril je v čebelnjaku ob hiši »Na Rajdi« v Planini pri Cerknem (fotografijo hrani Anton Jereb ml. – Planina pri Cerknem).

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.



Na fotografiji, ki je nastala med leti 1965 -1970, je čebelnjak Franca Močnika - »Vršičerja« iz Poč. Pri hiši Vršičerjevih so bile čebele vedno prisotne. Pred letom 1940 je čebelaril Francetov brat, ki je med vojno padel pri Mostarju. Franc, ki se je s čebelami spoznal že v rani mladosti, je pričel intenzivneje čebelariti po letu 1948, ko je odslužil vojaščino. Čebelaril je z največ 40 panji, vse do leta 2001 (fotografijo hrani Franc Močnik ml. – Poče).



Čebelar na fotografiji je Ernest Čufer »Kamlonar« iz Dolenjih Novakov. Čebelariti je začel po letu 1947 in čebelaril do svoje smrti leta 1999 (fotografijo hrani Marijan Rejc – Dolenji Novaki).

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.



Čebelnjak Antona Vončine »V Drušku« v Orehovski grapi pod vasjo Orehek. Čebelnjak, ki še vedno stoji, je bil do smrti čebelarja leta 1998 naseljen (foto: Darko Čelik).

Fotografije starih čebelnjakov, čebelarjev, panjev, opreme in panjskih končnic iz Idrijsko-Cerkljanske, ki jih hrani Slovenski etnografski muzej

Fotografije, ki jih hrani Slovenski etnografski muzej, so nastale na podlagi raziskav "Orlovih" terenskih ekip, ki so med leti 1954 in 1959 sistematično raziskovale, zapisovale in zbirale gradiva s številnih področij življenja prebivalcev Idrijsko-Cerkljanske, med drugim tudi čebelarstva.



"Čvevank", Dolenji Novaki 5, »Pri Kamlonarju« (Peter Čufar).

Avtor: Boris Orel

Datum slike: 30. 7. 1954

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.



"Čvevank" (čebelnjak), Gorenji Novaki 3 (Na Kurjevcu).

Avtor: Boris Orel

Datum slike: 30. 7. 1954



"Čvevank" (čebelnjak) pri Golobu, Čeplez.

Avtor: Fanči Šarf

Datum slike: 30. 7. 1954

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.



"Čevėnk" (čebelnjak), Podlanišče 9, Pri Purgarju.

Avtor: Boris Orel

Datum slike: 30. 7. 1954



"Čevėnk" (opuščen), Cerkljanski Vrh 11, "Zavrham".

Avtor: Fanči Šarf

Datum slike: 30. 7. 1954

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.



"Čvevənk", Planina 2, »Na Rajd« (Anton Jereb).

Avtor: Boris Orel

Datum slike: 30. 7. 1954



"Švevənk", Orehek 2, »Pri Jelerinu« (Ivan Raspet).

Avtor: Ivan Romih

Datum slike: 31. 8. 1954

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.



Čebelnjak - kranjčiči in žnidaršiči, Zadlog 42, »Pri Bizarju« (Franc Rupnik).

Avtor: Pavla Štrukelj

Datum slike: 1. 8. 1959



Čebelnjak, Zadlog 42, »Pri Bizarju« (Franc Rupnik).

Avtor: Pavla Štrukelj

Datum slike: 1. 8. 1959

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.



Čebelnjak, Mrzli Log 13, »Mala gora« (Alojzij Rupnik).
Avtor: Pavla Štrukelj
Datum slike: 1. 8. 1959



Čebelnjak s čebelarjem, Lome 8, »Pri Kašč« (Frančiška Tominc).
Avtor: Pavla Štrukelj
Datum slike: 1. 8. 1959

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.



Čebele na paši iz Vipave. Žnidaršiči so pokriti s pločevino, obteženo s kamni (Podtisov vrh),
Zadlog,

Avtor: Pavla Štrukelj

Datum slike: 1. 8. 1959



"Kranjič" (čvevənk), poslikan s "Križanim", star cca. 50 do 60 let, Planina 2.

Avtor: Boris Orel

Datum slike: 30. 7. 1954

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.



"Kranjč"- panj, Mrzli Log 13, »Mala gora« (Alojzij Rupnik).

Avtor: Pavla Štrukelj

Datum slike: 1. 8. 1959



Mali panj za roj - odprtina spredaj zaprta s smrekovimi vejicami, Mrzli Log 13, »Mala gora« (Alojzij Rupnik).

Avtor: Pavla Štrukelj

Datum slike: 1. 8. 1959

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.



Žena - čebelar pobira s "raušelnom" roje, Lome 8, »Pri Kašč« (Frančiška Tominc).
Avtor: Pavla Štrukelj
Datum slike: 1. 8. 1959



Čebelnjak in čebelar - žena s kapo na glavi, Lome 8, »Pri Kašč« (Frančiška Tominc).
Avtor: Pavla Štrukelj
Datum slike: 1. 8. 1959

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.



Pripravi za nakladanje satovja, Mrzli Log 13, »Mala gora« (Alojzij Rupnik).
Avtor: Pavla Štrukelj
Datum slike: 1. 8. 1959



Priprave za kuhanje voska (kamenje, všito v žakljevinaštem obroču, in rešeto), Zgornje Lome 8, »Pri Kašč« (Frančiška Tominc).
Avtor: Fanči Šarf
Datum slike: 1. 8. 1959

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.



Môdli (iz pleha) za "lect" (medenino), Frančiska Kos, Cerkno 39.
Avtor: Boris Orel
Datum slike: 30. 7. 1954

Panjske Končnice



Panjska končnica iz leta 1902
Lokacija: Godovič

Desno spodaj je ohranjen zgornji del letnice 1902 in monograma J. P. Poklic upodobljenecv opredeljujejo naslikane škarje, vatel in likalnik. Motiv sodi v skupino upodobitev, ki zasmehujejo krojače in čevljarje. Ozadje motiva je zasmehovanje počasnosti in krojaškega stanu. Leta 1914 je muzej pridobil končnico od župnika Janeza Jelenca v Godoviču.

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.



Panjska končnica iz leta 1921
Lokacija: Cerčno

Motiv temelji na Svetem pismu stare zaveze.



Panjska končnica iz leta 1923
Lokacija: Cerčno

Končnica sodi v čas po prvi svetovni vojni, ko je slikanje na končnicah zamrlo, čeprav so bili poslikani panji seveda še dolgo v rabi. Najverjetneje monogram J. D. v desnem spodnjem kotu pomeni lastnika panja ali slikarja ali morda kar oba v osebi čebelarja. Končnica je bila najdena v Cerknem.

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.



Panjska končnica iz leta 1874
Lokacija: Godovič

Skrajno desno spodaj je slabo ohranjena letnica 1874. Delo Selške delavnice. Muzej je končnico pridobil leta 1912 od župnika Jelenca v Godoviču.

Avtor: Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.

Viri:

Arhiv čebelarskega društva Cerčno

Arhiv čebelarskega društva Idrija

Bizjak, J., 2014. Podatki o zgodovini Čebelarskega društva Cerčno (osebni vir, april 2014). Idrija.

Božič, I., 2008. Zbornik čebelarskega društva Tolmin: ob 100-letnici ustanovitve. Tolmin. Čebelarsko društvo Tolmin: 240 str.

Čebelarska zveza Slovenije ULR: <http://www.czs.si/>

Frančišek Lampe. Wikipedija. 2014. URL: http://sl.wikipedia.org/wiki/Fran%C4%8Di%C5%A1ek_Lampe (Citirano: 15. 5. 2014).

Giovanni Antonio Scopoli. Wikipedija. 2014. URL: http://sl.wikipedia.org/wiki/Giovanni_Antonio_Scopoli (Citirano: 15. 5. 2014).

Kolenc, M., 2014. Čebelarsko društvo Idrija (osebni vir, februar 2014). Idrija.

Kuralt, D., 2014. Podatki o zgodovini čebelarstva na Cerkljanskem (osebni vir, april, 2014). Idrija.

Lapajne, J., 2014. Podatki o Rupnik Ivanu (osebni vir, marec 2014). Idrija.

Likar, T., 2013. Čebelarsko društvo Cerčno (osebni vir, februar 2014). Idrija.

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. 2007. Čebelnjaki in čebelarji in število družin po društvih in občinah na dan 30. 6. 2007. Ljubljana. URL:http://www.arhiv.mkgp.gov.si/si/o_ministrstvu/direktorati/direktorat_za_varno_hrano/sector_za_identifikacijo_in_registracijo_zivali/cebelnjaki_informacije_in_navodila/

Ministrstvo za kmetijstvo in okolje, Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin. 2013. Statistike iz registra čebeljakov. Marjana Drobnič (ur.) Ljubljana.

Rupnik, A., 2014. Zgodovina čebelarstva v Idriji (osebni vir, februar 2014). Idrija.

Rutar, S., 1882. Zgodovina Tolminskega. Gorica, str. 318-319

Slovenski etnografski muzej. 2014. URL: <http://www.etno-muzej.si/sl/spletne-zbirke/cebelnjak> (Citirano: 20. 5. 2014).

Slovenski etnografski muzej. 2014. URL: <http://www.etno-muzej.si/sl/spletne-zbirke/klasifikacije/cebelarsko-orodje> (Citirano: 20. 5. 2014).

Idrijsko-Cerkljanska razvojna agencija d.o.o. Idrija. **Čebelarstvo na Idrijsko-Cerkljanskem skozi zgodovino.** Raziskava je nastala v okviru projekta Enjoy Tour in je bila sofinancirana iz Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.

Slovenski etnografski muzej. 2014. URL: <http://www.etno-muzej.si/sl/spletne-zbirke/klasifikacije/panjska-koncica> (Citirano: 20. 5. 2014).

Slovenski čebelar in sadjevec. 1886, št. 9, str 89.

Slovenski čebelar in sadjevec. 1887, št. 8, str 63.

Slovenski čebelar in sadjevec. 1888, št. 8, str 64.

Slovenski čebelar in sadjevec. 1888, št. 9, str 72.

Slovenski čebelar in sadjevec. 1888, št. 11, str 88.

Slovenski čebelar in sadjevec. 1889, št. 3, str 27.

Slovenski čebelar in sadjevec. 1889, št. 5, str 43-44.

Slovenski čebelar in sadjevec. 1889, št. 6, str 51-52.

Slovenski čebelar. 1902, št. 12, str 156.

Slovenski čebelar. 1905, št. 3, str 51.

Slovenski čebelar. 1905, št. 5, str 83.

Slovenski čebelar. 1907, št. 2, str 31.

Slovenski čebelar. 1908, št. 4, str 60-65.

Slovenski čebelar. 1908, št. 6, str 102.

Slovenski čebelar. 1908, št. 10, str 151-152.

Slovenski čebelar. 1909, št. 2, str 24-29.

Slovenski čebelar. 1909, št. 4, str 65.

Slovenski čebelar. 1909, št. 10, str 154.

Slovenski čebelar. 1981, št. 3, str 104.

Slovenski čebelar. 1981, št. 9, str 265.

Slovenski čebelar. 1991, št. 6, str 185.

Slovenski čebelar. 2007, št. 10, str. 311.

Vihtelič, F., 2014. Zgodovina čebelarstva v Idriji (osebni vir, februar 2014). Idrija.